

נספח 11:
תגובת הוועד הפועל ביפו לקבלת היתרו
של הרב מוהליבר - שלהי אב תרנ"ה

א. מכתב מיהושע אייזנשטט-ברזילי לר' יצחק ניסנבוים
- ליל כ"ג באב תרנ"ה¹

אור ליום ג' כ"ג מנ"א ה'תרנה יפו

אל כבוד ידידי היקר והנעלה הרב החכם מר יצחק ניסענבוים שלום!

א. אין בידי לתאר את שמחת הקולנסטים הישרים על היתר מרן הי"ו, אני קראתיו לפני הגדרים וראיתי דמעות גיל בעיני אחדים מהם אך גאון כמרן יכול לדבר עם העם ואך רועה כזה יכול להיות לעם השב לתחיה.

ב. מכתב מזרחי אדות חגיגת שבת נחמו שלחתי לכל המושבות וברובן חגגו את היום אך ביחוד חגגו אותו בגדרה ורחובות וגם בבה"ס ביפו וברכו את הגרש"מ הי"ו מעמק לבם. ונתקבלה הצעתי לנדב נדבות לטובת הנשרפים בליטא.

ג. מהעתקת היתר מרן עשה הד"ר יפה העתקה בצרפתית ושלחנה למר חזן, אשר הגיד לנו - קודם שקרא את ההעתקה, כי שלח את הרב מיפו ירושלימה להביא לו מכתב מה מותר ומה אסור, וכן לא כחד כי הוא בעצמו נוטה שינהגו כהוראת רבני ירושלים, ומה שהם מתנגדים להזריעה לא אכפת לו הרבה.

ד. בנוגע לזה"פ הנה עליו לטפל אך בגדרה - יתר המושבות דואגות לעצמן בדבר הזה - וכפי שהרב מיפו ממאן לעשות מכירה על האדמה (ועוד היום השיב להשו"ב מגדרה כי מכירה אחרת ממכירת הגפנים ע"מ לעקרן אינו יודע, וזריעה לא יתירו בשום אופן) וידו תקיפה ביקב ראל"צ הנה אנו מוכרחים למכור את הגפנים ע"מ לעקרן עד ט"ו אלול כהוראת הרב הזה, ואת כל האדמה והבהמות אנו מוכרים באמצעות מר נסים בכר אצל החכם באשי הי"ו. המכירות אנו עושים ובכ"ז נשאל אח"כ את רבני ירושלים איך להתנהג וכל מה שאפשר יהיה שלא להרגיזם נעשה אבל אם יתנגדו להמזרע נהיה מוכרחים לעשות כהוראת הח"ב כאמור בהיתר מרן הי"ו.

ה. צריך להשתדל בכל האפשר בהפצת יין אה"ק (על חנוכה יהא גם יין גדרה משנה זו) במכירת היין תלוי עתה כל הישוב. [...]

ב. מכתב מיהושע אייזנשטט-ברזילי לר' יצחק ניסנבוים - כ"ג באב תרנ"ה²

יום ג' כ"ג מנחם אב ה'תרנה י"פ

אל כבוד ידידי היקר והנעלה הרב החכם מר יצחק ניסענבוים שלום!

אחרי ששלחתי לכבודו את מכתבי באורתא דנא השגתי יקרתו מן י' אב והנני ממחר להשיבו:

א. כי בנוגע לשטה העקנומית בהישוב כונתי, כי אנחנו נשלח הצעה ומרן הי"ו יבקרה וישלחה לפאריז אולם עתה כבר נעשו איזה צעדים בזה מצד הפקידות וע"כ טוב שאנו לא נתערב בדבר. בכל אופן לא במכתבים יעשו דברים כאלה. מכבוד מרן הי"ו לא השגתי עוד שום מכתב וכאשר אשיג אשיב על כתובת כבודו כדי שיגיע מכתבי לעצם ידו. ובנוגע לכלל המצב ידע: כי הנדיב צועק בכל מכתביו עקנומיא והפקידים משתדלים בזה כפי מה שאפשר בשטה כזו ויצא כי פוטרים איזה פועלים מעבודתם. ובנוגע להיין נבהלו יותר מדי: הם רואים כי אין פדיון ומשליכים האשמה איש על רעהו וביחוד על הנדיב בכבודו ובעצמו המקמץ בנתינת כסף על מכוונות נחוצות וכדומה, וסוף דבר הוא כי מר שיד ילך לאמריקא להשתדל בהפצת היין כן ישלחו "קאמא <--->" והלואי שיעלה הדבר בידם. בין כה עלינו להשתדל בהפצת היין אף לזכור כי כל זמן שלא יהיה יקב [פרטי] במושבות הבלתי נתמכות כל מושבותינו תלויות באוויר.

ב. בנוגע להשמיטה כבר כתבתי לכבודו במכתב מהיום ופה עלי להוסיף כי להנהיג מנהג אחד בכל המושבות אי אפשר בשום אופן ובקצור נמרץ אגיד לו: (1) כי בגליל העליון יתנהגו כפי שירצה מר אסיוצקי ורבני צפת לא יגידו מטוב ועד רע; (2) בגליל התחתון ינהג מר בן שמואל כהיותר מקילים אבל [קולנסתי חידרה] ינהגו כהוראת רבני ירושלים ואולי ישמעו להוראת הגאון מקאוונא; (3) במושבות הפקידות ביהודה נוטה מר חזן לנהוג כרבני ירושלים כי כך פעלו עליו ואם לא תבא לו פקודה נמרצה מפאריז יחלט שמה הרב מיפו כאות נפשו, וחריש וקציר לא ירשו במושבות ונטיעות חדשות לא תנטענה כי אם ינטעו <מעט> תחת ה<---> הגפנים שנתיבשו בשנה העבר וגם זה תחת חופה או אהל כהוראת הרב הנ"ל. ברחובות אין קציר ומזרע ובנטיעות כנראה ינהגו אחדים כהוראת חזן ואחדים כהוראת רבני ירושלים. בגדרה כנראה (הנני אומר: כנראה כי עד אחרית הדבר אין להגיד שום דבר בברור) יקבלו הוראת מ[רן] הי"ו והחכם באשי. לדעתי אי[ן] רע אם ב[מ]ושבה אחת יעשו כהוראת פלוני [ובמושבה] אחרת כהוראת אלמוני העיקר שכל המושבות לא תקבלנה עליהן <הוראה> אחת כי אם תעשינה כן קשה יהיה להתיר אחרי

2. שם, עמ' 486.

כ. בודאי היה טוב לסדר הלכה אחד וכהוראת אחד אבל מה נעשה אם המחמירים אינם רוצים לותר. <---> להשתדל כי מפאריז יפקדו למלאות הכל כהוראת מרן והח"ב הי"ו וואם > ביהודה תנהג כהוראת המקילים אז יקום הדבר לחוק. כל טענות מר חזן הנם שב[לי] הכשר רבני ירושלים אין למכור את היין אבל מפורכת היא מעקרה יין כשר <---> כי אם 10% וגם המעשר הזה נמכר ביפו לספרדים או לאנשים שאינם משג[יחים] על הכשרי רבני האשכנזים ואם אך יהיה הכשר הח"ב לא יפקקו כלל. מאד <---> כי לא יתגלע ריב בשביל ההנהגה בשמיטה ואם הפקידות ביהודה תנהג כדעת מרן הי"ו אז יבא על מקומו בשלום כי כבר יודעים תקיפי ירושלים כי עם [=אם] הפקידות וחוצ"צ יחד אמנם יכולים <---> אולם אם הפקידות ביהודה תנהג כהוראת רבני ירושלים וחוצ"צ כהוראת מרן ה[י"ו] אז ב"ס [בלי ספק] יתנפלו על חוצ"צ ומריבות חדשות תפרוצנה. דמעות של דם תרדנה > אז על המצב ההרוס והפרוע על כי "בעלי מחשבה" (כמאמרם "בעלי מחשבה") עומדים בר[א]ש ישובנו ואנו הדלפנים מוכרחים להרכין ראשינו בשביל מעט הענבים ממושבותינו.

ג. השרונים בקשו הכשר על ידי אחד המוזגים והב"ד של הגאון מבריסק >והרב ליב > חפץ כבר היו בשרונה והכינו כל ההכנות להכשיר יין שרונה אבל ה' <---> אשר עודנו זוכר דעת הקהל בחו"ל ברר להם, כי בזה יראו כי א<---> שונאים הם להישוב ומקימים נכרים למתחתם ולכן שלחו [שני] <---> ודיסקין טלגרמה שישוכו אך הבד"צ מאנו לשוב וטענו: מקום יש ל[נו] להרויח והם מקפחים פרנסתנו אבל אחרי כן בא איש מיוחד <---> כך שמעתי מפי אנשים נאמנים אבל אינני מקבל עלי שום אחריות, כ<---> בעד הפקט הזה שהבד"צ היו בשרונה להכשיר ה<---> ע"י טלגרמות ואיש מיוחד ירושלימה.

ד. לא אוכל להביע למר את צערי מחולשת מרן הי"ו. [יחיד] הוא להישו[ב] <---> הוא להכל ד' יחזקהו ויאשרהו כדי שיוכל לעבוד עבודה הגדו[לה]

והנני מוקירו ומכבדו כערכו הרם המברכו בכל טוב

יהושע איזענשטדאט